

wööst läbi lähääb: kus fewadel pääw ja öö ühe viusu sed on (fewade pööripääw.) Kui päike põhjapoolsel maakera ülle peal maa-wööst fölige laugemal seisab, siis alustab suvi, mis suive päikese-paigalseismisel nimetatakse, sest et päikese seal mittu pääwa pea ühetasasel lõuna förguse sel seisab. Seal, kus sügisel pääw ja öö ühepiused on (sügise pööripääw), alustab sügise, nõnda kui Jõulukuu lühemal pääwal talw, mis juise päikese seisu vasta talwe-päikese-paigalseisuks kutsutakse. Sellelääbi et päikese liikumine mitte ühetasane ei ole, ei wöö kaa tähetundjatest arvatud aastaaed kõik ühepiused olla. Fewade, ehet aeg fewadise pööripääwa ja suvepäikese-paigalseisu wahel on 18 tundi lühem kui suvi, ja pea niijama suurune wahel on talwe ja sügise wahel. Fewade ja suvi ühtekõku arvatud wältawad ligi 8 pääwa pikkuselt kui sügise ja talw.

Nag ühest fewade hafatusest funni teise, ehk üks päikese aasta wältab kessmisel ariwul vraegusel aasta saal 365 pääwa, 5 tundi, 48 minutid ja 46 sekundi. Kui aastal selle ajmel aga 365 pääwa peaks arvatama, siis lähökśime meie sel viisuksel mõõdul waga liirest edasi; 200 aasta pärast tuleks sügisene pööri pääw juba 1. Novembri kuu peale, ja 700 aasta pärast tuleksid Jõulu vühad keel suvel. Wana Egipustuse rahwas jagas aastat 12 kuuse, iga kuud 30 pääwa, ja arwasid siis aasta lõppul 5 pääwa juure, nõnda et nende aasta hafatus aega mõõda fölige aasta jagude sisse wöödis juhtuda. Aga nemad teadsid waga hästi, et nemad sel viisil iga aasta weerand

pääwa maha jätsid. Egiptuse rahwa teadmine pandi aasta rehnungi põhjuseks, mis Julius Käesar 46 aas, tat enne Kristuse sündimist ülesvõttis, ja 325 aas, tat pärast Kristuse sündimist Nikää linnas kiriku fogus taa kristliku aea arwamise põhjuseks pandi. Et aga, kuda meie kuulime, tösine päikese aasta mitte $365 \frac{1}{4}$ pääw, waid 365 pääwa 5 tundi 48 minutid 46 sekundi pik on, siis näitas iga nelja aasta pärast ettevõtetud lisa pääwa juure panemine, kus täis pääw arvati, natuke segane, sest et mõõt waga rohke olnud, ja leiti 1582 aastal, et fewadine pööri pääw kümme pääwawarem tulnud kui kirikufogu aegal Nikää linnas. Seal olid kümme pääwa puudu jäänud, mispärast papst Gregorius XIII. käsku andis puudust selle läbi täita, et 4. Okt. 1582 tük edasi hüpati ja järgmisel pääwal ei mitte 5ma waid 15ma Oktobi kuu pääwa loeti. Et aga kaa tuleval aegal fewadine pööripääw, mis kristliku lihavette ja teiste pühadele aru teeb, iffa ühe pääwa peale langeks, sai kinnipandud, et neljasaea aasta sees kolm lisa pääwa pidid mahakustutud saama. Sed aea arwamist nimetatakse Gregoriani aarehnungiks, mis järel Saksaamaa ja teised wöödra maade rahivad oma aega arwawad ja iffa 12 pääwa meie aearwamise ette joudwad. Meel täielikum on aearwamine, mis üks Seltshuki rahwa Sultan Oshelab Eddin juba 11ma aasta saal Persia maal ülesvõtnud. Tema arwamist mõõda peab lihapääw 7 ford iga nelja aasta pärast, aga 8ma forral vast wie aasta pärast üles, wdetama, ehk teiste sõnadega 33 aasta sees 8 pääwa